

Kassák Lajos
(1887-1967)

Diapozitívek

1—25-ig

26—50-ig

Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest
1981

Összeállította: Csaplár Ferenc
Fényképezte: Hász András
Lektorálta: Vadas József
Szerkesztette: Fehér Judit

1. *Címkép*

2. *Tihanyi Lajos olajfestménye a fiatal Kassákról, 1918*

„Ha ennek a szónak, pionír, van valami értelme, azt elsősorban Kassák Lajosra kell alkalmazni. Szerencsére, számára a művészet soha nem jelentette a szellemi csavargások egyszerű kalandját, hanem a biztonságnak egy elemét, mintegy új tartalmat fogalmazva meg.”

(Michel Seuphor festő és művészettörténész)

3. *Érsekújvár a múlt század végén*

„1887-ben születtem Érsekújvárban. Történelmi múltú mezőváros volt, 12000 magyar és szlovák nyelvű lakossal.” „Az apám laboráns volt, az anyám mosónő, rokonnaim vasutasok.”

(A 80. lépcsőfokon – Tisztaság könyve)

4. *Kassák segédlevele, 1903*

„Gyermekkoromban iskolakerülő voltam, később megszerettem a fizikai munkát, kedvem tellett benne, hogy a nyersanyagot sajátos formára funkcionáló tényezővé alakíthatom.”

(Önarcképvázlat)

5. *Picasso: Spanyol nő legyezővel című festménye, 1908-ból*

„Egyre nagyobb távlatokra lettem kíváncsi. Az egész világot szerettem volna megismerni, s egy napon mint csavargó elindultam Párizsba. 1919-ben láttam először Apollinaire-t, Cendrars-t, Picassót és mindazokat, akik akkoriban tollal vagy ecsettel az eget ostromolták.”

(Önarcképvázlat)

6. *Első novelláskötete, 1913*

„Irodalmi működésemet versekkel kezdtem, de könyvbe rendezésük előtt már egy kötet novellám (Életsíratás) és egy regényem (Misillo királysága) vált ismertté.”

(Az izmusok története)

7. *Első verseskötete, 1915*

„Mi nem a sápadt tespedést, hanem a vidám akciót tartjuk a költészet szülőjének!

Minket nem a szomorúság csókolta homlokon, hanem a soha meg nem elégedés kergeti a vérünk!

Világnézetünk és temperamentumunk harcra és a harcban vezetésre predestinál bennünket!”

(Szintetikus irodalom)

8. *A Tett című folyóiratának első száma*

„Az imperialista világháborúban Magyarországon ez volt az egyetlen lap, amely az aktív antimilitarizmust hirdette, (. . .) vallás elleni lázításért, hadiérdeket veszélyeztető tendenciájáért törvény elé hurcoltak bennünket, (. . .) s végre is kétszeri elkobzás után a Tett-et egyszerre és mindenkorra betiltották.”

(Levél Kun Bélához a művészet nevében)

9. *A Ma című folyóirat Bartók-száma, 1918. febr. 1.*

„A Ma törekvése: a nemzetközi életbe belekapcsolódva, korunk eszéhez és érzéseihez szóló új művészetek kultiválása és propagálása.”

(A Ma propaganda-szövegéből)

10. *A Ma első három kiállításának katalógusa és Hevesy Iván A futurista, kubista és expresszionista festészet című könyve*

„A modern festők a Ma felé fordultak, és itt kellő támogatásra találtak.”

11. *A Ma első világszemléleti különszáma, 1918*

„A Károlyi-forradalom első napján külön számot adtunk ki, . . . amelyben kiáltványt írtunk a kommunista szovjet-köztársaságért.”

(Levél Kun Bélához a művészet nevében)

12. *Kassák eposza a Magyar Tanácsköztársaságról, 1920*

„E kézirat az 1919-es esztendő történetét mondja el költői képekben, és új műfaja a szimultán, kollektív történetnek. Ajánlása: „Az új költőknek ajánlom. Legyenek könyörtelenek a jóságukban, és gondoljanak a lemészárolt emberekre, akik a magyar földek és vizek alatt fekszenek, ma, vérző nagy rózsákkal a homloku-kon.”

(Önarckép háttérrel)

13. *Részlet Kassák egyik képverséből, 1922*

„Nemcsak én változtattam hangot a költészetemben, hanem az emberek milliói is hosszú ideig fejvesztetten álltak, szívükben a szörnyű megpróbáltatások emlékeivel.”

(Önarckép háttérrel)

14. *A ló meghal a madarak kirepülnek*

„Közel 600 soros önéletrajzi költeményem foglalja magában költészetem legtöbb „furcsaságát” és legjelentősebb értékét. Tartalmi és formai konvenciók nélkül tárulkozik az olvasók elé.”

(Önarckép háttérrel)

15. *A Ma 1925. évi színházi, zenei számának címlapja*

„Az 1919-es forradalom után a bécsi emigrációban folytattam a lap szerkesztését, kiadását, olyan nemzetközi modern gárdával, amely párját ritkítja.”

(Önarckép háttérrel)

16. *Címlapterve a Bauhaus-antológiához, 1925*

„Lapunk az avantgarde mozgalmak egyik leghosszabb életű s ennek következtében egyik legjobban ismert folyóirata volt. Így válik érthetővé, hogy a németországi Bauhaus fölvette programjába a Die Arbeit der Ma-Gruppe című kötet kiadását”

(Önarckép háttérrel)

17. *A berlini orosz kiállítás katalógusa. A címlapot
El Liszickij tervezte*

„1922-ben hírt kaptam róla, hogy az új orosz művészek Berlinben megrendezik első európai kiállításukat. Vonatra ültem, hogy jelen lehessen annak a tárlatnak a megnyitásán, amelynek anyagáról már hallottam, s amelynek annyira kívántam tüzetes megismerését.”

(Orarckép háttérrel)

18. *Képarchitektúra, 1922*

„Első képeimet képarchitektúráknak neveztem. Nem véletlenül vagy önkényesen, hanem mert ezek a képek az architektúra törvényei szerint valósultak meg. Egyensúlyállapotukat nem a szimmetria, hanem a helyes súlyelosztás, a nagyobb és kisebb, a stabil és mozgó formák, a jól irányzott színpárok határozták meg.”

(Orarckép háttérrel)

19. *Képarchitektúra, 1922*

„Társadalomszemléletem, művészetfilozófiám szerint az építők csoportjába tartozónak érzem és vallom magam. Meggyőződésem, hogy alkotásaim a rendet és igényességet sugallják.”

(Orarckép háttérrel)

20. *Képarchitektúra, 1922*

„Formával, színnel, vonallal dolgozom, mert kizárólag ezeket tartom a festői mondanivaló adekvát kifejezési lehetőségének.”

(Orarckép háttérrel)

21. *Épületterv, 1921. k.*

„A képarchitektúra azt hiszi magáról, hogy ő egy új világ kezdete.

A képarchitektúra igazánból nem is a szobában akar elhelyezkedni.

A képarchitektúra maga a szoba akar lenni, maga a ház akar lenni, sőt a te legszemélyesebb életed akar lenni.”

(Képarchitektúra)

22. *Reklámépület, 1922. k.*

„A modern technika, új építészet és új képzőművészet egymásra hatása, vagy úgy is mondhatnám egymás egészséges megtermékenyítése szemmel látható valóság.”

(Orarckép háttérrel)

23. *A német expresszionisták folyóiratának egyik száma Kassák metszetével, 1922*

1924-ben a berlini Der Sturm galéria állította ki új műveit.

(Orarckép háttérrel)

24. *A holland konstruktivisták De Stijl című folyóirata, 1922*

„Festményeim reprodukciói, művészeti cikkeim már a legkülönbözőbb nyelvű avantgarde folyóiratokban jelentek meg.”

(Orarckép háttérrel)

25. *Kassák és Moholy-Nagy László híres művészeti antológiája, 1922*

„Amellett, hogy írtam és festettem, Moholy-Nagy Lászlóval megszerkesztettük az új irányzatok első összefoglaló antológiáját, az én bevezető tanulmányommal, borítéktervvel s több mint száz reprodukcióval. Címe: Új művészek könyve.”

(Orarckép háttérrel)

26. *Kassák 1926-ban, Budapesten megjelentetett verses- és tanulmánykötete*

„Ime hát egyszerre voltam író, festő, szobrász, tipográfus. Együvé láttam az életet, és egyforma lelkesültséggel reagáltam a minden irányból felbukkanó jelenségekre.”

(Orarckép háttérrel)

27. *Tipográfiája a Tisztaság könyvének előfizetési ívéhez, 1926*

„Fontos tehát, hogy egy könyv tipográfiája a közvetítendő anyaghoz mértén tárgyilagos, könnyen felfogható s egész megjelenésében hatásos legyen”

(A könyvről)

28. *Kassák címlapterve, 1928*

„A jó könyv tárgyyszerű és anyagszerű alkotás. Jellemzője a gazdaságosság, a tartósság, a könnyen előállíthatóság, a közlésre szánt részek előtérbe helyezése, s ezáltal az olvasó vagy néző munkájának a megkönnyítése.”

(A könyvről)

29. *Szórólap, 1928*

„A mi korunk reklámtípusa, amit egyre inkább az elemek összhangja, a markáns egyszerűség és a technikai-lag könnyen előállíthatóság jellemeznek, nem esztétikai célkitűzéssel, hanem a tárgyilagos erő jegyében és az emberiség fejlődésének irányvonalában halad.”

(A reklám)

30. *Plakátterv, 1926 k.*

„A jó reklámnak ez az elementáris egyszerűsége és tisztasága az, ami megállít bennünket egy-egy pillanatra az utca lármás és tarka tömkelegében...”

(A reklám)

31. *Fotómontázs, 1928*

„A fotómontázs úgyis mint önálló és úgyis mint alkalmazott művészet alig néhány évi kísérletezés után megtalálta fejlődésének szabad útját, úgy a mindenkori napi élet, mint a legmagasabb ideálok felé törekvő művészet területén.”

(Fotómontázs)

32. *Kassák fotókompozíciója önmagáról és Simon Jolán előadóművésznőről, 1924. k.*

„Feleségem az én egyetlen barátom. Soha nem voltam bele szerelmes, de szeretem, mert ő tiszta üvegből van és úgy szól, mint a legfinomabb acélpenge.”

(Utószó)

33. *Simon Jolán budapesti estjének műsorlapja, 1924*

„Simon Jolán rendszeresen ellátogatott Magyarországra, mert ellene nem volt elfogatási parancs, s gyakran sze-

repelt a különböző párthelyiségekben, kultúrtermekben, nemegyszer illegális Ma-esteket rendezett, s a magyar és külföldi avantgardisták munkáit adta elő.”

(Az izmusok története)

34. *A Dokumentum című folyóirat borítólapja, Kassák tervezése*

„1926 őszén érkeztem meg Budapestre. Két hónappal később, 1926. decemberére már meg is jelentettem új lapomat, a Dokumentumot. Az volt az elgondolásom, hogy bécsi munkásságomat folytatom.”

(Az izmusok története)

35. *A Munka borítólapja Kassáktól*

„A Munka, „művészeti és társadalmi beszámoló” másfél évvel a Dokumentum megszűnése után, az 1928. szeptemberi számmal indult. E másfél év után egy, az eddigiektől teljesen eltérő műfajú lap jelentkezett.” (Az új lap a ténydokumentálásra épült.)

(Az izmusok története)

36. *Önéletrajzi regénye, 1927—34*

A borítólap is a szerző alkotása. „Ezekben a könyvekben egy ember családi, munkás, szerelmi, művészeti szociális és háborús életéről van szó. Nem regénysorozat, hanem az én, a te az ő mindennapi életének valósága.”

(Mit mond Kassák az Egy ember életéről?)

37. *Regényeinek borítólapjai Kassák tervezésében*

„Tizenhét regényt írtam az Egy ember életén kívül. (...) Valamennyiben komor emberi sorsok és társadalmi viszonyok, helyzetek szövődnek egymásba szocialista szemléletem keretein belül. Mondanivalójuk a szenvedésekből, megalázottságokból fakadt lázadás, a világ megismerése utáni vágyakozás.

(Őnarckép háttérrel)

38. *1939-ben megjelent verseskötete*

„Úgy tartják, viharban hallgatnak a Múzsák. Azért is zengjen a lant és szóljon a furulya gyilkos napok és gyászos esztendők végtelenjében porladjanak el kedves halottaink csontjai, de akik élnek még, jókedvvel viruljanak.”

(Fűjjad csak furulyádat)

39. *Versek 1940-ből*

„Amíg így új verseim kötetbe rendezésével foglalkozom, mindinkább megerősödött bennem annak a hite, hogy amíg ezeket a költeményeket írtam, ha a felületes szemlélő előtt alig is mutatkoznak bennük vonatkozások napjaink aktuális dolgaival — nem a harcnak fordítottam hátat, hanem magam módján az élet végső kérdéseinek megfogalmazásán fáradoztam.”

(Bevezető)

40. *Folyóirat 1947-ből, Kassák szerkesztésében*

„Lapunknak nem kívánunk körülhatárolt irányzat vagy szűkebb értelemben vett csoportjelleg adni. Mindazokat szívesen látjuk, akik hivatottak az alkotásra, az igazság, a béke és a szociális fejlődés nevében kívánnak szólni.”

(Beköszöntő)

41. *Saját tervezésű plakátja párizsi kiállításához*

„1960 februárjában franciaországi barátaim Denise René modern galériájában rendezték meg a kiállítást.”

(Önarckép háttérrel)

42. *Családtagok című olajfestménye, 1962*

„Mindaz, amit fél évszázad alatt magamba szedtem, amiért és amivel olyan kitartóan küzdöttem, most beérett eredményként szinte kicsordult belőlem. Belső életem harmóniája izzott át a színek vörösén, feketéjén, szürkéjén, kékjén, sárgáján, fehérjén . . .”

(Önarckép háttérrel)

43. *A harang teérted is szól című olajfestménye, 1964*
„Látom magam körül, valamint saját műveimben is látom, hogy a konstruktív szemlélet nem kallódott el esztétikumban és pszichologizmusban.”

(Önarckép háttérrel)

44. *Kiállítási plakát — Hosszú évek mellőztetése után 1967-ben került sor önálló hazai kiállításának megrendezésére.*

„Lássátok hát a szívet, melyben egy új rend gerendázata épül.”

(Méggegyszer)

45. *1963-ban kiadott verseskötete. A könyvborító a szerző munkája.*

„Az én költészetem nem az álmok kusza burjánzásából, hanem a geometria szigorú rendjéből születik.

lefejtí a gyümölcs héját
megszerkeszti az alaprajzot
térbe állítja a tárgyakat
eltakarja a múlt romjait
s egy szebb jövőt ígér.”

(Költészetem)

46. *Verseskötete — 1964*

„Szétosztottam magam
és megbonthatatlan maradtam
elszántan
fegyelmezetten
a kemény
nyersanyaghoz hasonlóan.”

(Mottó)

47. *Kassák saját tervezésű verseskötete a modern festészet nagyjairól, 1965*

„Első mondatomban leírom, hogy örömmel foglalkoztam ennek a szűk keretek közé szorított könyvnek összeállításával, és türelmetlenül várom, hogy kikerüljön a nyomdából.”

(Utószó)

48. *Posthumus verseskötete, 1968*

„Olyan voltam
mint az évszázados fák.
Lekopasztottátok ágaimat
és megszülettek új rügyeim.
Olyan voltam mint a bazaltkő
széthasogattatok
és megsokasodtam.”

(Szerződésajánlat)

49. *Borsos Miklós: Kassák Lajos, 1964*

„Valahol a világ végére került,
Mintha egyedül élne a földön
Mintha nem is a földön élne.

Mély szemei
Összezárt szája
mögé bújt.

Ez lennék én?
Istenemre mondom
ez vagyok.”